

Atlas over danske saltvandsfisk

Langhalet sneppeål

Nemichthys scolopaceus Richardson, 1848

Af Jørgen G. Nielsen & Henrik Carl

Langhalet sneppeål fra Grønland, 2007. © Henrik Carl

Projektet er finansieret af Aage V. Jensen Naturfond

AAGE V. JENSENS FONDE

Alle rettigheder forbeholdes. Det er tilladt at gengive korte stykker af teksten med tydelig kildehenvisning. Teksten bedes citeret således: Nielsen, J.G. & Carl, H. 2018. Atlas over danske saltvandsfisk – Langhalet sneppeål. Statens Naturhistoriske Museum. Online-udgivelse, okt. 2018.

STATENS NATURHISTORISKE MUSEUM
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Systematik og navngivning

Slægten *Nemichthys* omfatter tre arter, hvoraf langhalet sneppeål (*N. scolopaceus*) og mørk sneppeål (*N. curvirostris*) findes i de tempererede og tropiske dele af alle verdenshave, og Larsens sneppeål (*N. larseni*) findes i det nordøstlige Stillehav (Nielsen & Smith 1978).

Det officielle navn er langhalet sneppeål (Carl et al. 2004), og det er et navn, der stammer fra Nielsen & Bertelsen (1992). Inden da brugtes blot navnet sneppeål, og det ses stadig ofte brugt, da den er den eneste sneppeål i danske farvande. Det danske navn skyldes den ålelignende kropsform og de meget lange kæber, der kan minde næbbet hos fuglen skovsneppe. Det videnskabelige slægtsnavn *Nemichthys* betyder trådfisk, mens artsnavnet *scolopaceus* betyder sneppealigende (Kullander & Delling 2012).

Udseende og kendetegn

Kroppen er ekstremt langstrakt og slank, og halen ender i et langt, tyndt filament. Hos næsten alle de undersøgte eksemplarer er det lange, tynde halefilament knækket, og i mange tilfælde er en ny halefinne gendannet. Hos voksne hunner og umodne hanner er de udadkrummede kæber stærkt forlængede og besat med små, spidse, bagudrettede tænder. Hos modne hanner er kæberne ikke forlængede – og de ser så anderledes ud end hunner og umodne hanner, at de i 1973 fejlagtigt blev beskrevet som en selvstændig art, *Paravocettinops trileatus*. Øjnene er forholdsvis store, og de bliver endnu større hos de modne hanner, der også udvikler rørformede forlængelser ved de forreste næsebor (Nielsen 1986). Kroppen er uden skæl. Der er tre tætsiddende sidelinjer, hvis porer er ordnet i fem pr. kropssegment. Gattet sidder helt fremme under brystfinnerne.

Alle finnestråler er ugreneede bløddstråler, der er frie fra finnehuden i den yderste del. De uparrede finner danner en sammenhængende bræmme. Rygfinnen begynder helt fremme mellem øjnene og brystfinnerne, og gatfinnen begynder fremme under brystfinnerne. Tællinger af finnestråler i de uparrede finner er behæftet med stor usikkerhed, da halefilamentet oftest er brækket. Smith & Nielsen (1989) angiver antallet af rygfinnestråler indtil hvirvel nr. 200 til 170-253 og det sammenlignelige antal af gatfinnestråler til 186-273. Brystfinnerne består af 10-14 stråler, mens bugfinner mangler. Der er ikke fundet oplysninger om antallet af halefinnestråler.

Kroppen er oftest brun eller grå med en noget lysere bugside. Gatfinnen og spidsen af brystfinnerne er ofte sorte. Når fiskene bliver kønsmodne bliver de mere ensartet mørke (Smith & Tighe 2002). Larverne er meget anderledes end de voksne, og ligesom andre ålearters larver (leptocephalus-stadiet) er de bladformede og næsten gennemsigtige.

Arten kan blive mere end 150 cm lang, men en egentlig rekordlængde er svær at finde, da halefilamentet næsten altid er knækket. Af samme grund kender man heller ikke det præcise antal af ryghvirvler. Et rekordeksemplar fra Det Indiske Ocean med afbrækket hale målte 150 cm og havde 750 ryghvirvler, hvilket er rekord for hvirveldyr. Det kan således være vanskeligt at finde frem til fiskens oprindelige længde (Nielsen 2004). For at kunne sammenligne længden af forskellige eksemplarer har man indført en kunstig standardlængde, nemlig afstanden fra snudespids til bagkanten af hvirvel nummer 200. Hos et 108 cm langt eksemplar fra Skagerrak i 2003 er den kunstige standardlængde 80 cm, mens den hos rekordeksemplaret på 150 cm kun var 73 cm. Skagerrakeksemplaret har således slået rekorden.

Forvekslingsmuligheder

Den langhalede sneppeål kendes let fra andre ålelignende fisk, som fx havål, ferskvandsål og diverse nålefisk, på den ekstremt lange og tynde krop og de stærkt forlængede kæber. Foruden den langhalede sneppeål findes der kun én anden art af sneppeål i Atlanterhavet, mørk sneppeål. De to arter kan adskilles på, at langhalet sneppeål mangler de tydelige mørke, lodrette bånd mellem hvirvlerne, der findes hos mørk sneppeål.

Udbredelse

Generel udbredelse

Den langhalede sneppeål findes i de tempererede og tropiske dele af alle verdenshave. I Atlanterhavet er de nordligste fangster lidt nord for Nuuk i Grønland og i området syd og vest for Island (Jónsson & Pálsson 2006; Møller et al. 2010). I Middelhavet er den fundet østpå til Det Ægæiske hav (Corsini-Foka 2009). Adskillige eksemplarer er rapporteret fra Skagerrak, heraf flere fra dansk område. Kullander & Dellings (2012) skriver, at der kun kendes et enkelt sikkert fund fra den svenske del af Skagerrak (i 1998), men i forbindelse med projektet ”Sjældne fisk”, der var en slags forløber for Fiskeatlasen, blev der registreret og fotodokumenteret et eksemplar på 128 cm i svensk farvand 30 sømil nord for Skagen den 28. oktober 1993. I Kattegat og i vore indre farvande er arten ikke fundet. Tilsyneladende er den ikke ret talrig nogen steder, men formentlig er dens hyppighed noget underestimeret, da der ikke fiskes ret meget med egnede redskaber på de dybder, hvor den oftest findes (Karmovskaya et al. 2015).

Udbredelse i Danmark

Den langhalede sneppeål er en sjælden gæst i den dybe del af Skagerrak. Fra dansk område kendes 6 eksemplarer, hvoraf de fire findes i samlingen på Zoologisk Museum. Den første blev fanget i et rejjetrawl godt 70 km NNØ for Hirtshals den 31. august 1975 og foræret til Göteborgs Naturhistoriske Museum. Nielsen (1988) citerer Mathiasson (1976) for oplysninger om en fangst ca. 40 km nord for Grenen i september 1975, og efter alt at dømme er der tale om den samme fisk. Den næste fangst blev gjort den 10. september 1991 på 350 meters dybde nord for Hirtshals – ligeledes i et rejjetrawl. Den 1. april 1998 blev en sneppeål fanget i rejjetrawl på 250 meters dybde nordvest for Hirtshals på kanten af Norskerenden og foræret til Göteborgs Naturhistoriske Museum. Den 6. juni 1993 blev et eksemplar på ca. 96 cm fanget nord for Skagen under rejfiskeri. I maj 2003 blev en 108 cm lang sneppeål fanget i et rejjetrawl på 300 meters dybde i den danske del af Skagerrak nordvest for Skagen. Denne fisk ville som nævnt have været den største kendte, hvis ikke halefilamentet var brækket (Nielsen 2004). I august samme år blev endnu et eksemplar fanget nord for Skagen, og dette er den seneste fangst, der kendes fra vore farvande.

Kortlægning

Langt de fleste langsnudede sneppeål er fanget som bifangst ved trawlfiskeri (særligt efter rejer), da den lange, slanke krop og de bagudrettede tænder let hænger fast i netmaskerne. Arten er også jævnligt fundet i maven hos større rovfisk (Wheeler 1969). Arten er alt for sjælden til at blive registreret i forbindelse med fiskeundersøgelser, så en overvågning af artens forekomst i vore farvande er afhængig af et godt samarbejde med fiskerierhvervet.

Biologi

Levesteder og levevis

Den langhalede sneppeål forekommer i de frie vandmasser – oftest mellem 300 og 1.000 meter, men den er fanget ned til 3.656 meters dybde (Coad & Reist 2004). Observationer fra undervandsfartøjer har vist, at sneppeål ofte hænger lodret i vandet med hovedet opad. Hvis vandet er tilpas klart, kan fødedyr ses som en mørk silhuet mod det nedtrængende lys. De næsten gennemsigtige larver lever i de øverste 100 meter over dybt vand.

Fødevalg

Fødevalget er ikke grundigt undersøgt, og i ældre litteratur angives pelagiske rejer normalt at være det vigtigste bytte. En undersøgelse af maveindholdet af et større antal langhalede sneppeål fanget ved George's Bank udfor Maine i USA viste, at krebsdyr og navnlig lyskrebs er den foretrukne føde (Feagans 2008). Krebsdirenes lange antenner bliver meget let fanget mellem de spidse tænder.

Reproduktion og livscyklus

Ynglebiologien er ligesom resten af biologien næsten ukendt. Der vides således ikke noget om alderen ved kønsmodning, og mange andre detaljer omkring forplantningen er også ukendte. Når de voksne bliver kønsmodne sker der, især hos hannerne, som nævnt en kraftig reduktion af kæbelængden og af tænderne. Herved er muligheden for at fange bytte meget forringet. Man formoder da også, at sneppeålen i lighed med fx ferskvandsålen dør efter første gydning. De kønsmodne hanners rørformede forlængelser ved næseborene tjener muligvis til at opspore feromoner udskilt af hunnerne, så de lettere finder hinanden i det mørke dyb (Smith & Tighe 2002).

Som hos andre ålefisk udvikler de pelagiske æg sig til bladformede, sammentrykte, næsten gennemsigtige larver. Ved en længde på ca. 20 cm forvandler larven sig til det voksne stadium. Larverne var blandt de almindeligste arter i et studie af fiskelarverne i Sargassohavet (Ayala et al. 2016).

Hvor gamle langhalede sneppeål kan blive, er uvist.

Vækst og økologi

Der er ikke lavet undersøgelser af artens vækst. Der er heller ikke lavet undersøgelser af deres rolle i økosystemet, men de er næppe talrige nok til at have stor betydning for deres byttedyr eller til at være vigtige byttedyr for andre arter. Studier af fiskelarvesammensætningen i Nordatlanten kunne dog godt tyde på, at de ikke er helt uden betydning (Ayala et al. 2016). Som nævnt er langhalede sneppeål ikke sjældent fundet i maven hos andre fisk. Scott & Scott (1988) skriver fx, at de er fundet i maven på torskefisk og sværdfisk, mens Rountree (1999) nævner havtaske og sej.

Forvaltning, trusler og status

Den langhalede sneppeål opfattes ikke som truet i den internationale rødliste fra IUCN (Karmovskaya et al. 2015). Det skyldes primært, at den ikke er udsat for direkte fiskeri og endvidere lever på dybder, hvor fiskeri sjældent finder sted, for der er ingen viden om bestandsstørrelse og -udvikling. Fiskeriet er ikke reguleret, men i europæiske farvande er den bl.a. beskyttet af et generelt forbud mod at trawle dybere end 1.000 meter.

Menneskets udnyttelse

Arten fanges kun sjældent og anvendes ikke, når den fanges som bifangst under fiskeri efter andre arter. Scott & Scott (1988) nævner dog, at russisk forsøgsfiskeri har resulteret i større fangster. Om fangsten blev anvendt til noget er ikke oplyst.

Referencer

Ayala, D., Riemann, L. & Munk, P. 2016. Species composition and diversity of fish larvae in the Subtropical Convergence Zone of the Sargasso Sea from morphology and DNA barcoding. *Fisheries Oceanography* 25: 85-104.

Coad, B.W. & Reist, J.D. 2004. Annotated list of the Arctic marine fishes of Canada. Canadian Manuscript Report of Fisheries and Aquatic Sciences 2674.

Corsini-Foka, M. 2009. Uncommon fishes from Rhodes and nearby marine region (SE Aegean Sea, Greece). *Journal of Biological Research. Scientific Annals of the School of Biology* 12: 125-133.

Feagans, J.N. 2008. Trophic ecology of the slender snipe eel, *Nemichthys scolopaceus* (Anguillioformes: Nemichthyidae). Florida Atlantic University, ProQuest, UMI Dissertations Publishing, 2008. 1452623.

Jónsson, G. & Pálsson, J. 2006. Íslenskir fiskar. Vaka-Helgafell.

Karmovskaya, E., Papaconstantinou, C., de Morais, L., Smith-Vaniz, W.F., Carpenter, K.E. & de Bruyne, G. 2015. *Nemichthys scolopaceus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2015: e.T190214A60794470.

Kullander, S.O. & Delling, B. 2012. Ryggsträngsdjur: Strålfeniga fiskar, Chordata: Actinopterygii. Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. ArtDatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet.

Mathiasson, S. 1976. Faunistisk nytt från Göteborgs Naturhistoriska Museum år 1975: 8-12. Årstryck 1976.

Møller, P.R., Nielsen, J.G., Knudsen, S.W., Poulsen, J.Y., Sünksen, K. & Jørgensen, O.A. 2010. A checklist of the fish fauna of Greenland waters. *Zootaxa* 2378: 1-84.

Nielsen, J.G. 1986. Nemichthyidae. P. 551-554 in: Whitehead, P.J.P, Bauchot, M.-L., Hureau, J.-C., Nielsen, J. & Tortonese, E. (eds.). Fishes of the North-eastern Atlantic and the Mediterranean, volume II. Unesco.

Nielsen, J.G. 1988. Nye fisk for Danmark (1962-1987). *Flora og fauna* 94(1): 25-28.

Nielsen, J.G. 2004. Verdens største sneppeål *Nemichthys scolopaceus* (Pisces, Anguilliformes) fanget i Skagerrak. *Flora og fauna* 110(2): 47-48.

Nielsen, J.G. & Bertelsen, E. 1992. Fisk i grønlandske farvande. Atuakkiorfik.

Nielsen, J.G. & Smith, D.G. 1978. The eel family Nemichthyidae (Pisces, Anguilliformes). DANA-REPORT No 88.

Richardson, J. 1848. Fishes. In: Adams, A. The zoology of the Voyage of H.M.S. "Samarang" under the command of Captain Sir Edward Belcher during the years 1843-1846. London.

Rountree, R.A. 1999. Diets of NW Atlantic fishes and squid. [Http://fishecology.org](http://fishecology.org)

Scott, W.B. & Scott, M.G. 1988. Atlantic fishes of Canada. *Canadian Bulletin of Fisheries and Aquatic Sciences* 219.

Smith, D.G. & Nielsen, J.G. 1989. Family Nemichthyidae. Snipe eels. P. 441-459. In: Böhlke, E.B. (ed.). Fishes of the Western North Atlantic, Part Nine, Volume One: Order Anguilliformes and Saccopharyngiformes. Sears Foundation for Marine Research, New Haven.

Smith, D.G. & Tighe, K.A. 2002. Snipe eels. Family Nemichthyidae. P. 100-101 in: Collette, B.B. & Klein-MacPhee, G. (eds.). Bigelow & Schroeder's Fishes of the Gulf of Maine. Third edition. Smithsonian Institution Press.